

DUBROVNIK REPOPULACIJA POVIJESNE JEZGRE

Iseljavanje zbog overturizma je proces koji je svuda teško obuzdati. Evo kako EU potiče lokalne mjere i razmjenu iskustava gradova koji se bore s ovim problemom

PIŠE MAJA RILOVIĆ KOPRIVEC
15. listopada 2024. - 13:13

 Galerija

Navijači u Portu, finalna utakmica Divlje lige, prvenstva dubrovačkih kupališta u vaterpolu.
 Tonci Plazibat/Cropix

OGLAS

Turistička 2024. godina ostat će zabilježena kao prva godina u kojoj su stanovnici više europskih destinacija masovno izašli na ulice prosvjedujući protiv prekomjernog turizma u svojim gradovima, mjestima, na otocima. I prije ovogodišnjih protesta mnoge su destinacije pokušavale provoditi mjere za smanjenje prekomjernog turizma, a Dubrovnik, jedna od najposjećenijih i prekomjernim turizmom najugroženijih turističkih destinacija pokušava se izboriti za opstanak života lokalnog stanovništva, za sada bez prosvjeda.

Možda će ih prije izazvati najavljena zabrana otvaranja novih apartmana, jer je broj stanova u Gradu koji se kratkoročno iznajmljuju čak 90 posto, a broj turističkih postelja nadmašio je broj stanovnika. Zasad iz gradske uprave nema najava o zabrani gradnje novih hotela kako je to učinio Amsterdam, ili ekstra penala vlasnicima još od rata neobnovljenih dubrovačkih hotela.

Turistička sezona ne jenjava
Foto: Mihael Barisic/CROPIX

📷 Mihael Barisic/Cropix

Programom Respect the City pod jedinstvenu gradsku upravu i blagajnu stavlja se upravljanje masom turista i pokušava vratiti život u povijesnu jezgru pod zaštitom UNESCO-a, epicentar svih turističkih događanja. Najprije olakšavanjem života preostalih stanovnika nizom komunalnih mjera koje su smanjile buku, uređivanjem prometa, a zadnju godinu i doseljavanjem obitelji unutar zidina. Za očuvanjem krhkog života u zidinama, Grad Dubrovnik je čak i kupio jedan stan, iskoristivši pravo prvokupa kulturnog dobra, što je iznimka u zadnja tri desetljeća, te uredio još dva stana i planira nove. Otvorena je i nova školska zgrada unutar zidina, pa je već ove godine vidljiv porast broja djece u toj školi. Slične programe imaju i vjerske zajednice i Zaklada Blaga Djela.

Hoće li ove mjere ostati kap u moru problema iseljavanja i što sve gradovi poput Dubrovnika rade ne bi li obnovili svoje demografske slike, pitali smo " znanost i politiku" - demografinju dr. Nikolinu Hazdovac, s Odjela za sociologiju i antropologiju Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar i potpredsjednicu Europske komisije zaduženu za Mediteran i demografiju Dubravku Šuicu.

DUBROVNIK VJERSKE ZAJEDNICE I REPOPULACIJA Podrška mladim obiteljima u stanovanju, ključna je za budućnost Grada i Biskupije, time višestruko ulažemo u budućnost

[Pročitaj više](#)

DUBROVNIK REPOPULACIJA GRADA Na polovici smo primjene Plana upravljanja povijesnom jezgrom Dubrovnika. Je li više prvaša u Gradu prvi znak demografskog oporavka?

[Pročitaj više](#)

Kako one ocjenjuju ove dubrovačke mjere? Hoće li se na ovaj način uspjeti okrenuti trend iseljavanja Grada i sličnih europskih starih središta?

- Proces iseljavanja iz tog prostora traje već dugo. On je naravno posljedica turizma, a za sobom vuče i cijeli niz drugih posljedica, Grad postaje nalik muzeju, gentrificiran, gube se funkcije važne za svakodnevni život, troškovi enormno rastu jer su usluge i prostor prilagođeni turističkoj ponudi, velike oscilacije u napučenosti ovisno o sezoni, cijene nekretnina idu u nebo. I drugi dijelovi grada pogođeni su sad ovim procesima i počinju se transformirati jer stambene četvrti postaju rentijerski prostori što dovodi do svakodnevnog pritiska koji dramatično narušava kvalitetu života stanovnika, susjedstvo se mijenja, počinje segregacija na „jeftinije“ i „ekskluzivnije“ kvartove, a da ne govorimo o ekološkim posljedicama, otpadu i emitiranju štetnih plinova po čemu je Dubrovnik već godinama najzagađeniji grad u Hrvatskoj - posebno naglašava dr. Hazdovac. - Neki potezi koji se najavljuju, ili su već krenuli od strane gradske vlasti idu u smjeru da se ovo stanje obuzda. Međutim, to je sad već jedan proces koji ide svojom inercijom i teško ga je tek tako preokrenuti ili zaustaviti. Pogotovo kad vidimo s druge strane koliko se novih građevnih dozvola izdaje i kako će nam, ako sve to bude išlo prema planu, grad izgledati za koju godinu. Smatram, da se s jedne strane poduzimaju neki koraci da se stanje „ublaži“, ali sve je to kozmetički dok se ne obuzda suluda preizgradnja i overturizam – ocjenjuje dr. Hazdovac.

dr. Nikolina Hazdovac, Institut Ivo Pilar

Navodi kako Dubrovnik pati od sličnih problema koji more i druge povijesne centre mediteranskih gradova npr. Barcelona, Veneciju, Lisabon, Maltu. - U gradovima u kojima je vrijednost baštine veća, a kupovna moć stanovništva slabija u odnosu na inozemnu koju pobuđuje rast turizma, prostor postaje iznimno vrijedan resurs. Stoga gotovo svi imaju problem iseljavanja stanovništva iz povijesnog dijela pri čemu se gubi ne samo životna funkcija nego i njihova autentičnost i njihova sposobnost regeneracije. Vidimo da se Venecija već dugi niz godina bori s ovim posljedicama turizma, ali s malo uspjeha. U Barceloni je plan ukinuti sve dozvole za kratkoročni najam do 2028. kako bi se izgradili novi stanovi za lokalno stanovništvo, zabraniti pristajanje kruzera u središtu grada i povećati turističke poreze. Imaju i projekt sličan našem „Respect the City“ koji apelira na turiste da poštuju pravila pristojnog ponašanja i čuvaju na baštinu. Opet, sve te mjere imaju slab uspjeh.

Smatram da se i u ovim gradovima, kao i kod nas, vlasti „bore“ s problemima balansirajući na tankoj niti gdje su s jedne strane „prisiljeni“ nešto napraviti jer je stanje iz godine u godinu sve teže, a s druge strane prihodi od turizma su nešto što nikako ne bi voljeli izgubiti, a ne bi ih bilo loše ni povećati. Dok god uspjehe u turizmu kvantificiramo kroz broj dolazaka, noćenja i potrošenih eura i smatramo da nismo uspješni ako nismo bolji nego lani, nećemo se pomaknuti s mjesta – kaže ona i pojašnjava zašto se španjolskim destinacijama širi antituristički pokret i uspoređuje s Dubrovnikom:

- Frustracije stanovnika povijesnih gradova u Španjolskoj, toliko su narasle jer službene vlasti problem ne rješavaju, da se zahuktava jedan građanski društveni pokret koji je po nekim medijima nazvan antiturističkim. Dok jedan dio stanovnika živi od rentijerstva, drugi dio ne živi. Odnosno, dio lokalnog stanovništva zapravo nema nikakve koristi od svih tih prihoda od turizma, samo smanjenu kvalitetu života i ograničenja koja im se u svakodnevici nameću. Međutim, prema istraživanjima rađenima u Barceloni većina stanovnika ipak smatra da je turizam dobar za njihov grad. To i ne čudi jer i oni imaju ekonomiju koje se uglavnom svodi na turizam, pa su o njemu ovisni, koliko god negativnih posljedica im donio. Kod nas, koliko sam upoznata, nisu rađena takva istraživanja, ali bilo bi zanimljivo vidjeti što kažu naši sugrađani – govori dr. Hazdovac.

Neka demografska i sociološka istraživanja u Dubrovniku su napravljena za potrebe izrade Plana upravljanja povijesnom jezgrom kojeg je naložila UNESCO-va komisija, no globalni trendovi u turizmu koji su zahvatili Dubrovnik danas su sasvim drugačiji nego prije desetak godina, a i broj stanovnika Grada od tada je nastavio opadati.

Festa sv. Vlaho 2024. godine.
Foto: Bozo Radic/CROPIX

Mijenja se i zaštitarska struka pa i stručnjaci UNESCO-vih odbora za zaštitu baštine koji su konzultirani na izradi dubrovačkog Plana upravljanja ističu kako zaštita nije samo očuvanje materijalnog, već prepoznavanje duha, nematerijalne esencije i autentičnosti baštine i njene veze s društvom.

Lokalni način života, ono što rođene unutar dubrovačkih zidina čini drugačijima i otpornijima od drugih svakako je vrijedno očuvati. Uspije li se u tome bar dijelom ponovnim naseljavanjem „pravog” života, bit će to preporuka i za druge stare gradove.

Dubravku Šuicu, nekadašnju gradonačelnicu Dubrovnika, danas potpredsjednicu Europske komisije zaduženu za demografiju pitali smo da iz sadašnje perspektive ocijeni nastojanja gradske uprave da se domaćim stanovništvom ponovo naseli povijesna jezgra Dubrovnika. Iseljavanje, ali i prve mjere i programi koji su trebali olakšati život u Gradu započeli su još dok je ona bila na čelu Dubrovnika.

Dubravka Šuica (Photo by JOHN THYS/POOL/AFP)

John Thys/Afp

Što može učiniti danas za svoj rodni Grad i slične gradove u Europi?

- Želim posebno istaknuti važnost svih pozitivnih razmišljanja o naseljavanju stare gradske jezgre. Škola, gimnastička dvorana, povlastice koje uživaju stanovnici povijesne gradske jezgre, po pitanju kulturnih aktivnosti, broda za Lokrum ili naknada, ne samo da su dobre, nego su apsolutno neophodne da se održi stanovništvo unutar zidina. S europske razine, s pomoću raznih inicijativa, cilj nam je ne nadomjestiti lokalne mjere i programe, već državama člancima pružiti mogućnost da vlastite uspješne mjere dodatno ojačaju i nadopune uz pomoć bilo europskih fondova, inicijativa ili preporuka. Ključ je upravo u toj komplementarnosti! Iz tog smo razloga lani i predstavili Demografski toolbox, kako bi iz njega svaka država članica uzela upravo i samo ono što baš njoj treba da svoje vlastite mjere podupre i dodatno ojača.

No dodana vrijednost ovog portfelja na razini Europske unije je, uz komplementarnost, i u tome da podijelimo iskustva i dobre primjere koji mogu biti inspirirajući drugim državama članicama. Što me ujedno dovodi i do drugog pitanja: jer činjenica je da problem s kojim se susreće Dubrovnik zasigurno nije jedinstven – radi se o problemu skoro svih starogradskih jezgri! Stoga zaista je potrebno podijeliti iskustva, uvijek imajući na umu da iako problem nije jedinstven, rješenje često jest! Jer da bude istinski uspješno, rješenje uvijek treba stvarno biti tailor-made i ne može se samo replicirati s jednog mjesta na drugo! Uz harnessing talent komunikaciju koju smo objavili lani, pokrenuli smo i posebni mehanizam koji između ostalog uspostavlja i platformu za podjelu iskustava na europskoj razini – navodi Šuica

mehanizme i platforme od koristi za sve regije koje se suočavaju sa sličnim demografskim izazovima. - U svakom slučaju za pohvalu su svi potezi i sve mjere kojima se pokušavaju demografski revitalizirati naše stare gradske jezgre kako bi postale privlačne za život i rad te bogate raznim sadržajima! - zaključuje potpredsjednica Europske komisije.

Povratak ‘pravoga’ života uz različita poticanja stanovanja u davno izgrađenima ulicama daleko od suvremenog komfora, u Dubrovniku zasad jest minimalan, no svakako je vrijedan. Dovoljno je pola razreda prvaša da unatoč overturizmu opstanu Sveti Vlaho, Divlja Liga, Škerici Republike Porporela, nematerijalna esencija i autentičnosti baštine zajednice odraslih u Gradu.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.

PREPORUČENI SADRŽAJ

[Imate problema sa sluhom? Isprobajte ovo večeras i već sutra ćete čuti svaki šapat! \(efekti vidljivi nakon 3 sata\)](#)

Oglas

[Recite zbogom žarećoj, probadajućoj boli koja vas sprječava u dnevnim aktivnostima zahvaljujući 100% prirodnom rješenju](#)

Oglas

[Imate problema sa sluhom? Isprobajte ovo večeras i već sutra ćete čuti svaki šapat! \(efekti vidljivi nakon 3 sata\)](#)

Oglas

#REPOPULACIJA POVIJESNE JEZGRE DUBROVNIKA

#PONOVNO NASELJAVANJE STAROG GRADA DUBROVNIKA

#NIKOLINA HAZDOVAC

#DUBRAVKA ŠUICA, HDZ, EUROPSKA POVJERENICA

#AGENCIJA ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

#PROGRAM POTICANJA NOVINARSKE IZVRSNOSTI

#OVERTURIZAM

PREPORUČENI SADRŽAJ

[Tajna metoda zarade! Morate naučiti ovaj trik!](#)

[Liječnik: Hemoroidi će zauvijek nestati 32 sata nakon što uzmete ovo](#)

[Nisam govorio engleski, ali nakon 5 sati ovoga mogu!](#)